

Antiplagiátorský systém

Július Kravjar

Centrum vedecko-technických informácií SR, Bratislava

julius.kravjar@cvtisr.sk

INFORUM 2011: 17. konferencie o profesionálných informačných zdrojích

Praha, 24. - 26. 5. 2011

Abstrakt

Príspevok približuje vznik systému na odhaľovanie plagiátov na Slovensku s celoštátnou pôsobnosťou v prostredí vysokých škôl a hodnotí prvý rok jeho existencie. Izolovaný boj jednotlivých univerzít s plagiátorstvom nedosahuje takú kvalitatívnu úroveň, akú poskytuje kontrola originality prác na báze centrálného registra na celoštátnej úrovni. Originalita každej práce, ktorá prichádza do centrálného registra sa kontroluje voči centrálnemu registru prác a aj voči vybraným internetovým zdrojom. Už samotná existencia Centrálného registra záverečných a kvalifikačných prác a systému na odhaľovanie plagiátov pôsobí preventívne.

Plagiátorstvo

„V starovekom Ríme bolo slovo plagiátor (*plagiarius*) označenie pre únoscu, a to predovšetkým únoscu detí alebo otrokov. Za akt plagiátorstva (*plagium, crimen plagii*) sa potom považovalo i poskytnutie útočiska cudziemu otrokovi na úteku.“ (1)

Obsah tohto slova sa časom podstatne zmenil a zachoval sa v prenesenom význame. Dnes pod „únosom“ chápeme „únos“ názorov, nápadov a iných nehmotných bohatstiev, ktoré sa neoprávnene „privlastňujú“ a vydávajú za originálne, pôvodné. Americký právnický slovník Black's Law Dictionary definuje plagiátorstvo ako použitie originálnych myšlienok a tvorivých vyjadrení inej osoby s úmyslom prezentovať ich ako vlastné myšlienky a vyjadrenia. Podstatným pojmovým znakom plagiátorstva je úmysel prezentovať navonok cudzie výsledky duševnej činnosti (myšlienky a ich vyjadrenia) ako svoje vlastné. (1)

Plagiátorstvo je fenoménom, ktorý existoval v minulosti a zrejme bude existovať aj v budúcnosti. Pri absencii vhodných nástrojov na jeho potlačanie môže tento fenomén prerásť do neakceptovateľných rozmerov. Úplne eliminovať všetky druhy plagiátorstva zrejme nebude možné ani v budúcnosti, ale je potrebné stavať im bariéry na všetkých frontoch. Nesmieme ho ignorovať ani tolerovať.

Významnú úlohu tu zohráva predovšetkým výchova - už od ranných štádií vzdelávacieho procesu - v tesnom vzťahu s prevenciou a detekciou za prítomnosti jasne a jednoznačne definovaných pravidiel postihov a vzájomnou súčinnosťou týchto zložík. (2)

Plagiátorstvo (tvorba prác na objednávku, ktoré sú potom podpísané nie tvorcom práce, ale jej objednávateľom) sa stáva dokonca živnou pôdou pre medzinárodnú podnikateľskú činnosť. Existujú webové stránky ponúkajúce vypracovanie prác so širokým záberom (seminárne, absolventské, bakalárske, diplomové, dizertačné, MBA, ...) pokrývajúce trhy vyše desiatky krajín, ale sú aj také, ktoré sa zameriavajú len na lokálne, resp. jazykovo a historicky príbuzné trhy.

Niekoľko príkladov:

www.ivoryresearch.com

www.referatyababku.sk

eseminarky.sk

www.diplomkybezprace.sk

seminarkybezprace.sk

www.seminarky.net

www.referatyababku.cz

www.referatykvalitne.cz

www.ukolydoskoly.cz

www.seminarkybezprace.cz

www.diplomkyaseminarky.cz

www.levnereferaty.cz

www.primareferat.cz

www.referatyhned.cz

www.vypracuji.cz

www.unium.cz

www.bakalarky-diplomky.cz

Podnikateľské aktivity tohto typu by mal byť tým signálom, ktorý bude iniciovať zmeny v legislatíve nielen v našich krajinách, ale aj na úrovni EÚ.

Cesta k systému na odhaľovanie plagiátov

Špeciálny a neželaný druh „tvorivosti“ - plagiátorstvo - bolo do roku 2010 na slovenskej scéne takmer nekontrolovateľne bujnejúcim živlom. Bytostne tu chýbalo systémové opatrenie, ktoré by bolo určitou hrádzou pre jeho ďalší rast. Internet akceleroval rast plagiátorstva v rôznych oblastiach života, no k najviac zasiahnutým oblastiam patrilo školstvo.

Najbolestivejším problémom bol v tejto súvislosti problém plagiátorstva záverečných prác - obhájenie takejto práce prináša autorovi profesionálne, finančné a spoločenské benefity, no súčasne degraduje meno inštitúcie, ktorá ich umožní obhájiť. Vysoké školy začali preto sporadicky a izolovane hľadať nástroje umožňujúce odhaľovanie plagiátov primárne na úrovni záverečných prác. Boj medzi inteligenciou nástroja na odhaľovanie plagiátov s obmedzeným korpusom textov a prakticky neobmedzenou vynaliezavosťou študentov však nemohli vyhrať osamotene (4).

Túto nepriaznivú situáciu sa rozhodlo riešiť Ministerstvo školstva SR na konci roka 2008, kedy deklarovalo zámer realizovať komplexné riešenie systému na odhaľovanie plagiátov na celoštátnej úrovni a s centralizovaným úložiskom záverečných prác slúžiacim pre kontrolu originality. Že nešlo len o deklaráciu, ukázal najbližší rok.

Hlavným cieľom prípravnej fázy bolo vypracovať metodiku pre celoštátny zber záverečných prác. V novembri 2008 MŠ SR schválilo dotáciu na rozvoj vedy a techniky s témou *Infraštruktúra publikačnej činnosti a jej rozvoj vo výskume a vývoji*. Tým sa vytvoril priestor na realizáciu projektu *Zber záverečných (kvalifikačných) prác*, ktorého výstupom bola metodika celoštátneho zberu záverečných prác v záujme budúcej kontroly plagiátorstva. Výsledky tohto projektu sú publikované v práci kolektívu autorov (3). V publikácii sa analyzuje situácia v roku 2009 v zbere záverečných prác, legislatíva vzhľadom na zber záverečných prác, navrhovaný je proces zberu záverečných prác a jeho účastníci. V závere sa analyzuje plagiátorstvo a boj proti nemu u nás a vo svete (4).

Veľmi dôležitou a podstatnou časťou prípravnej fázy bola príprava právneho prostredia, ktoré bolo nevyhnutným predpokladom pre zásadný prelom v boji proti plagiátorstvu. Výstupy vyššie uvedeného projektu a ďalej uvedené legislatívne dokumenty (obidva z roku 2009) položili základy pre systémové riešenie problému plagiátorstva:

1. Novela vysokoškolského zákona
2. Metodické usmernenie o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a prístupňovaní

Novela vysokoškolského zákona stanovila, že „Ministerstvo spravuje centrálny register záverečných, rigorózných a habilitačných prác. Pred pripustením osoby k obhajobe záverečnej práce, rigorózne práce alebo habilitačnej práce vysoká škola zašle túto prácu v elektronickej forme do centrálného registra záverečných, rigorózných a habilitačných prác a na základe informácie z centrálného registra záverečných, rigorózných a habilitačných prác overí mieru originality zaslanej práce. Zaslaná práca sa v centrálnom registri záverečných, rigorózných a habilitačných prác uchováva spolu s menom a priezviskom autora a názvom vysokej školy, ktorá záverečnú, rigoróznú alebo habilitačnú prácu zaslala, po dobu 70 rokov odo dňa registrácie.“ (5)

Centrálny register záverečných, rigorózných a habilitačných prác prevádzkuje a údaje, ktoré obsahuje, spracúva CVTI SR na základe zmluvy s MŠ SR o prevádzkovaní centrálného registra záverečných, rigorózných a habilitačných prác.

Teda - v zmysle novely zákona - všetky záverečné a kvalifikačné práce z vysokých škôl pôsobiacich na Slovensku podľa slovenského právneho poriadku musia pred obhajobou prejsť procesom overenia originality s účinnosťou od 1.1.2010.

MŠ SR vydalo v roku 2009 Metodické usmernenie 14/2009-R o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a sprístupňovaní. Predmetom usmernenia sú rámcové pravidlá o základných náležitostiach záverečných prác a kontroly ich originality, uchovávaní a ich sprístupňovaní. Metodické usmernenie upravuje pre vysoké školy jednotný postup pre spracovanie, kontrolu originality, registrovanie, uchovávanie a sprístupňovanie záverečných prác na vysokých školách a v centrálnom registri záverečných prác (CRZP) vypracúvaných na vysokých školách v Slovenskej republike.

Účelom metodického usmernenia je:

- a) odporúčanie pre formálnu úpravu záverečných prác v súlade s medzinárodnými normami a štandardami,
- b) vytvorenie podmienok pre zber, uchovávanie a sprístupňovanie úplných textov záverečných prác v elektronickej podobe prostredníctvom elektronických systémov evidencie (repozitárov) záverečných prác slovenských vysokých škôl (ďalej len „systém evidencie záverečných prác“),
- c) zabezpečenie podmienok na vytvorenie, spravovanie a napĺňanie CRZP vrátane overovania ich originality,
- d) prepojenie výstupov z CRZP s protokolom o záverečnej skúške,
- e) skvalitnenie vzdelávacej činnosti na vysokých školách zlepšením prístupu k úplným textom záverečných prác.

Vysoké školy mali za úlohu pretransformovať tieto akty do svojich interných smerníc a tým vytvoriť potrebné zázemie pre plošné nasadenie CRZP a „Systému na odhaľovanie plagiátov pre potreby slovenských akademických a výskumných inštitúcií“ - ďalej antiplagiátorského systému (APS).

Samotná legislatívna a metodická príprava boli prvými stupienkami na ceste k celkovému organizačnému a technickému zabezpečeniu.

CVTI SR bolo ustanovené Ministerstvom školstva do pozície prevádzkovateľa antiplagiátorského systému. V prvom rade sme museli starostlivo pripraviť podklady pre verejné obstarávanie antiplagiátorského softvéru, potom ho obstaráť, zabezpečiť podmienky pre jeho prevádzku, implementovať ho a prevádzkovať. Dodávateľom systému sa stala spoločnosť SVOP, spol. s r. o.

Dátum štartu prevádzky antiplagiátorského systému bol stanovený na 30.4.2010. V prvej fáze sa porovnávali záverečné práce len v rámci korpusu a od 1.10.2010 aj voči vybraným zdrojom na internete. Ďalšou možnosťou je zadať do CRZP súbor uložený na lokálnom počítači alebo na webe, ktorý sa stane prvkom centrálného registra voči ktorému sa budú práce porovnávať.

Zrod antiplagiátorského systému na Slovensku je unikátny v tom, že takéto riešenie je v našich „zemepisných šírkach“ jedinečným zjavom. Nikde v bližšom (a zdá sa, že ani vo vzdialenejšom) okolí nie je v prevádzke centralizovaný systém na odhaľovanie plagiátov pokrývajúci plošne všetky vysoké školy na území jedného štátu.

Čo prináša Centrálny register záverečných a kvalifikačných prác a Antiplagiátorský systém

Už samotná existencia vyššie spomenutých systémov pôsobí preventívne, a to nielen v študentskej komunite. Systém je k dispozícii všetkým slovenským vysokým školám.

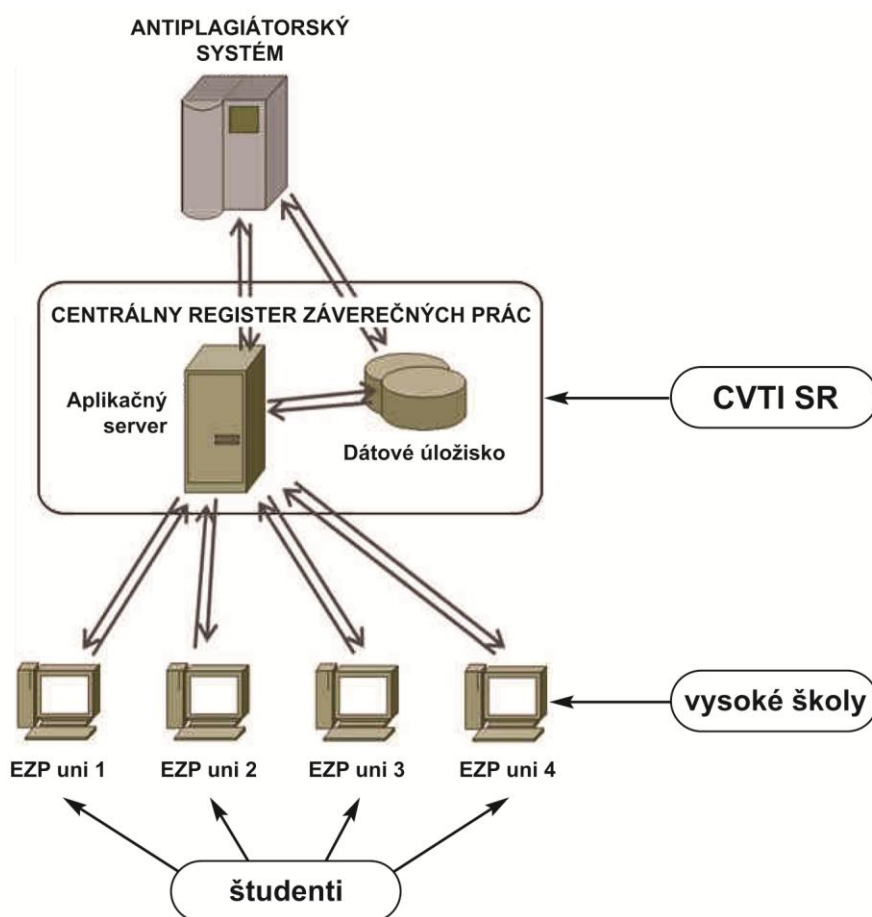
CRZP - Centrálny register záverečných (bakalárskych, diplomových, dizertačných) a kvalifikačných prác (rigorózných a habilitačných) je fyzickým úložiskom elektronických verzií záverečných a kvalifikačných prác. CRZP komunikuje s lokálnymi úložiskami záverečných a kvalifikačných prác na jednotlivých vysokých školách. Autori záverečných a kvalifikačných prác nekomunikujú s CRZP, ale komunikujú prostredníctvom akademických informačných systémov s lokálnymi úložiskami. Práce sa v CRZP uchovávajú s metadátami po dobu 70 rokov odo dňa registrácie. K 31.12.2010 bolo v CRZP uložených 70 267 prác.

K 30.4.2011 33 z 34 VŠ pôsobiacich na Slovensku podľa slovenského právneho poriadku posielalo záverečné a kvalifikačné práce do CRZP a k tomuto dňu obsahoval register 112 554 prác. Každoročne do registra pribudne okolo 70 000 nových záverečných a kvalifikačných prác. Z nich, ako aj z iných zdrojov sa vytvára tzv. porovnávací korpus, voči ktorému potom systém na odhaľovanie plagiátov vykonáva kontrolu originality.

Zásadné novum spočíva v tom, že záverečné a kvalifikačné práce predtým, ako sa budú obhajovať, musia povinne prejsť procesom overenia originality v CRZP. Výstupom overenia originality záverečnej alebo kvalifikačnej práce je „Protokol o kontrole originality“, ktorý identifikuje časti textu predloženej práce totožné s časťami textov prác uložených v CRZP a s vybranými internetovými zdrojmi. Protokol o kontrole originality práce sa sprístupňuje skúšobnej komisii na vyhodnotenie a je súčasťou zápisu o záverečnej (štátnej) skúške.

Služby CRZP a APS sú poskytované vysokým školám bezplatne.

Schéma fungovania CRZP/APS

Legenda:

- CRZP – Centrálny register záverečných a kvalifikačných prác
- APS – Antiplagiátorský systém
- CVTI SR – Centrum vedecko-technických informácií SR
- EYP uni – Evidencia záverečných prác na vysokej škole (lokálne úložisko)

Úlohy CVTI SR v procese odhaľovania plagiátov

CVTI SR zabezpečuje tieto úlohy:

- sme kontaktným miestom pre
  - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR,
  - vysoké školy,
- prevádzkujeme CRZP a APS, u nás je nainštalovaný hardvér aj softvér,
- zabezpečujeme kopírovanie záverečných prác z elektronického lokálneho úložiska záverečných prác vysokej školy do CRZP,
- v dátovom úložisku CRZP sú uložené a chránené záverečné práce z vysokých škôl,
- systém na odhaľovanie plagiátov overuje záverečné kvalifikačné práce na plagiátorstvo,
- zhromažďujeme protokoly o kontrole originality jednotlivých prác a poskytujeme ich príslušným vysokým školám,
- dátové úložisko CRZP a vybrané internetové zdroje slúžia ako korpus na porovnanie prác systémom na odhaľovanie plagiátov.

Boj s plagiátorstvom v susedných krajinách

Česká republika

Masarykova univerzita (MU) v Brne sa ujala vedenia a koordinácie projektu pre vytvorenie celonárodného registra záverečných prác spojeného s úložiskom prác vrátane odhaľovania plagiátov. Využila pritom skúsenosti z budovania vlastného úložiska prác, ktoré je v prevádzke od roku 2004.

Od roku 2006 sú záverečné práce MU verejne prístupné a v prevádzke je aj systém na odhaľovanie plagiátov. To vyústilo do projektu Theses.cz, ktorý predstavuje systém na odhaľovanie plagiátov medzi záverečnými prácami. Služi zapojeným vysokým školám a univerzitám ako národný register záverečných prác a ako úložisko prác pre vyhľadávanie plagiátov. Do systému Theses.cz je zapojených 30 českých vysokých škôl, čo je z ich celkového počtu skoro polovica. Rozvoj systému v tomto roku je podporený z úrovne Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy ČR v rámci projektu „Meziuniverzitní síť technických a metodických opatření na ochranu proti plagiátorství“. Na spolupráci v rámci tohto projektu sa dohodlo pätnásť univerzít.

V blízkej budúcnosti bude možné porovnávať i odborné články, publikácie a iné diela akademickej obce. Všetky tieto práce budú ukladané v elektronickej podobe do tzv. Repozitára, ktorý umožní ich sprístupnenie širšej verejnosti pri dodržaní autorských práv, vyhľadávanie podobných textov a porovnávanie s ďalšími dokumentmi. (7)-(11)

Projekt Odevzdej.cz je zameraný na hľadanie podobnosti medzi seminárnymi prácami študentov a zdrojmi na internete. (12)

Poľsko

V Poľsku prebieha reforma v oblasti vedy a vyššieho školstva. V rámci reformy boli ustanovené dva orgány, ktoré sa zaoberajú otázkami plagiátorstva vo vedeckej činnosti.

Jedným z nich je etická komisia pri Poľskej akadémii vied (PAV) pracujúca na nových princípoch uvedených do praxe novelou zákona o PAV v minulom roku. Touto novelou dostala etická komisia do vienka rad dôležitých právomocí. Snáď najdôležitejšou právomocou je to, že komisia môže iniciatívne a samostatne začať šetrenie v prípadoch podozrenia na plagiátorstvo (pred novelou sa takýto postup mohol uskutočniť len v prípade, že PAV dostala oficiálne žiadosť z univerzity, fakulty alebo iného subjektu vedy a výskumu).

Druhým orgánom je výbor pre osvedčené postupy (best practices committee) zriadený ministerkou vedy a vyššieho školstva ako poradný orgán ministerky. Hlavnou úlohou výboru je preskúmať situáciu v Poľsku a na základe domácich a zahraničných skúseností (mali sme tú česť privítať poľskú vládno-parlamentnú delegáciu, ktorá sa oboznamovala so slovenskými skúsenosťami v boji s plagiátorstvom) navrhnúť systém na prevenciu proti neetickým praktikám v poľskej vede a vyššom školstve vrátane plagiátorstva.

Doterajšie praktické skúsenosti s využívaním antiplagiátorských systémov v poľských inštitúciách sú relatívne ohraničené: niekoľko najväčších univerzít implementovalo antiplagiátorský systém, čo však nie je imponujúcim výsledkom pri počte vyšších škôl v Poľsku.

Zámerom Ministerstva vedy a vyššieho školstva je podporovať využívanie antiplagiátorských systémov dvoma spôsobmi: tým, že poskytuje finančnú podporu na nákup a inštaláciu týchto systémov a príslušnými právnymi predpismi (ustanoveniami v zákonoch a nariadeniami ministerky).

Rakúsko

V Rakúsku vysoké školy bojujú s plagiátorstvom izolovane. Nevylučuje sa, že sa prijme systémové opatrenie, ale časový horizont nie je známy.

Pokiaľ ide o Maďarsko a Ukrajinu, nepodarilo sa nám získať oficiálne informácie. Vieme len, že nie je tam povinne zavedený systém na odhaľovanie plagiátov.

Zámery do budúcnosti

V blízkej budúcnosti - po odznení sezónneho návalu záverečných a kvalifikačných prác do CRZP - sa plánuje migrácia systému do Dátového centra pre výskum a vývoj v Žiline, čím sa zvýši bezpečnosť systémov a rýchlosť odozvy.

Kvalitu systému na odhaľovanie plagiátov plánujeme zvýšiť spoluprácou s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV (zapracovaním morfológického slovníka

a slovníka synonym) a s Filozofickou fakultou Prešovskej univerzity (zapracovaním slovníka koreňových morfém).

Hlavným zámerom systému na odhaľovanie plagiátov je prispieť k skvalitneniu procesu vzdelávania. Je však v ňom skrytý aj potenciál nástroja podporujúceho skvalitňovanie procesov vo vede a výskume. Tento potenciál je možné využiť a rozšíriť záber CRZP a APS aj na dokumenty neohraničené dikciou vysokoškolského zákona (záverečné a kvalifikačné práce) a pokryť tak všetky práce a dokumenty produkované vedeckou komunitou na Slovensku.

V zmysle novely vysokoškolského zákona s účinnosťou od 1.9.2011 sa pripravuje sprístupňovanie záverečných a kvalifikačných prác širokej verejnosti.

Kvalitu antiplagiátorského systému plánujeme v septembri tohoto roku otestovať v medzinárodnej konkurencii na "The 5th International Workshop on Uncovering Plagiarism, Authorship, and Social Software Misuse PAN'11" v Amsterdame.

Možnosti ďalšieho uplatnenia systému na odhaľovanie plagiátov

Pomerne jednoducho by sa mohla pôsobnosť CRZP/APS rozšíriť na kontrolu originality prác

- a. vstupujúcich do CREPČ - Centrálny register publikačnej činnosti (univerzitné prostredie)
- b. publikovaných vo vedeckých a odborných časopisoch (z univerzitného aj mimo-univerzitného prostredia)

Ak by boli práce vstupujúce do CREPČ kontrolované na originalitu, prinieslo by to zvýšenie kvality publikačnej činnosti. Do CREPČ by sa potom mohli dostať len originálne práce, ktoré prešli kontrolou originality. Oddelili by sme „zrno od pliev“. Dotácie za publikačnú činnosť by potom viac odrážali skutočnú kvalitu publikačnej činnosti.

Mechanizmus kontroly originality by mohol byť aplikovaný aj na publikačnú činnosť SAV a iných výskumných inštitúcií. A mohol by byť využívaný aj na kontrolu originality rôznych druhov výskumných správ v akademických a výskumných inštitúciách.

Vo vedeckých kruhoch pravdepodobne nebude možné toto zapojenie nariadiť, ale možno by to bolo dosiahnuteľné vytvorením vhodného motivačného prostredia resp. na báze dobrovoľnosti.

Za podmienky nezverejnenia (aby neboli porušené majetkové práva vydavateľov) by bol možný aj plošný zber. Systém by bolo možné uplatniť pre vydavateľstvá vedeckých a odborných prác, recenzentov časopisov, zostavovateľov zborníkov - v rámci recenzného konania.

Kontrola originality by mohli podliehať plné texty monografií, skript a učebníc vydávaných na Slovensku s príspevkom z verejných zdrojov.

Bibliografické odkazy

1. SZATTLER, Eduard. Právne a morálne aspekty plagiátorstva. *Duševné vlastníctvo : Revue pre teóriu a prax v oblasti duševného vlastníctva* [online]. 2007, 1, [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.solain.org/clanky/20070325192403.pdf>>.
2. ČERNOHLÁVKOVÁ, Kateřina . *Plagiátorství na vysokých školách* [online]. Brno, 2008. 120 s. Diplomová práce. MASARYKOVA UNIVERZITA. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/109574/ff_m/diplomova_prace.pdf>.
3. SKALKA, Ján, et al. *Prevenia a odhaľovanie plagiátorstva. Zber prác za účelom obmedzenia porušovania autorských práv v kvalifikačných prácach na vysokých školách* [online]. Nitra : [s.n.], 2009 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <http://www.crzp.sk/dokumenty/prevenia_odhalovanie_plagiatorstva.pdf>. ISBN 978-80-8094-612-8.
4. GRMAN, Ján. Centrálny register záverečných prác a metodika ich zberu . *ITlib: Informačné technológie a knižnice* [online]. 2009, 4, [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib094/cr_zaver_prace.htm>. ISSN 1336-0779.
5. ZÁKON 496 z 29. októbra 2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. In *Zbierka zákonov č. 496/2009*. 2009, 174, s. 3756-3758. Dostupný z WWW: <http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/PKvs/z496_2009.pdf>.
6. *Metodické usmernenie 14/2009-R z 27. augusta 2009 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a sprístupňovaní*. Dostupné z WWW: <<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=3461>>.
7. http://is.muni.cz/clanky/2010_vyrocka.pl [online]. 2011 [cit. 2011-04-28].
8. http://is.muni.cz/info/nov_20110228_repozitar.pl [online]. 2011 [cit. 2011-04-28].
9. <http://theses.cz/> [online]. 2011 [cit. 2011-04-28].
10. http://is.muni.cz/clanky/2011_repozitar.pl[online]. 2011 [cit. 2011-04-28].
11. http://is.muni.cz/do/mu/tiskove_zpravy/TZ_repozitar_100211.pdf[online]. 2011 [cit. 2011-04-28].
12. <http://odevzdej.cz/>[online]. 2011 [cit. 2011-04-28].
13. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR : Vzdělávání* [online]. 2011 [cit. 2011-04-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-vysokych-skol?lang=1>>.